

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 24 • ČÍSLO 17 • VYŠLO 29. LISTOPADU 2022

CENA 18 Kč

Komentář Tomáše Ščuky:
**Papalášům po osmi
bytech, Romům
předražené ubytovny!**

strana 3

Mária Hušová:
Kam...
První z textů literární soutěže
Janka Horvátha

strana 4, 5

Irena Eliášová:
**Karačoňa naela /
Vánoce nebudou**

strana 4, 5

Krásné Vánoce, zdraví a štěstí. Vánoce v Brně začaly

V pátek 25. listopadu prokouklo Brno pravou vánoční atmosférou. Ozdoby přibývají jak ve veřejném prostoru, tak i v obchodech. Po dvou letech covidového prázdna se veřejný prostor zaplnil rodinami s dětmi. Spousta romských rodin přišla popřát sobě a ostatním hezké Vánoce.

Devět, osm, sedm, šest, pět, čtyři, tři, dva, jedna a vánoční strom na náměstí Svobody se rozsvítil. Letos jsou v Brně Vánoce krásné, plné radosti z volného pohybu, který omezila na dva roky virová epidemie.

Hodně Romů přišlo na rozsvícení stromu a zahájení brněnských

Vánoc. Ulicemi Brna se ozývaly pozdravy jako Vinšínav tumenge bachtali Karačoňa, but bacht sasťipen savore manušenge.

Přijďte si užít pravou vánoční atmosféru se svými dětmi a nejbližšími. Nejmenší potěší možnost svězt se na kolotoči, napsat dopis Je-

žíškovi, či návštěva zookoutku a Ježíškovy dílny. Na stáncích bude možné zakoupit drobné vánoční dárky a tradiční dobroty. V chladnějších zimních dnech jistě oceníte možnost zahřát se svařeným vínem, punčem, grogem či medovinou. **text a foto: Sabir Agalarov**

Vladimír Bodiš: Vidím barvy, obrysy, stíny...

Žijí mezi námi, potkáváme je na ulicích, v dopravních prostředcích, v obchodech. Stali se našimi kamarády. To, co my vidíme očima, oni však nevidí. Používají speciální technologie, aby se mohli uplatnit na trhu práce. Častokrát se setkali s negativním přístupem okolí, přesto se nevzdávají. Nevidomí lidé mohou dosáhnout stejné kvality života jako lidé bez poruchy zraku. K tomuto tématu bych ještě ráda zmínila, že bychom nikdy neměli být lhostejní k těm, kteří nás potřebují, protože jak se říká, nikdy nevíme, kdy se s podobnou situací můžeme potkat taky. Aktivista Vladimír Bodiš vám v rozhovoru přiblíží, s jakými problémy se v životě setkal a jak se žije člověku bez zraku.

Ahoj Vládo, mohl bys nám říct, za jakých okolností ses stal nevidomým?

Ahoj, Veroniko. Jako nevidomý jsem se narodil, respektive v jednom roce nastaly zdravotní kompli-

foto: archiv Vladimíra Bodiše

Na Koncertě pro budoucnost vystoupili Čhave Romane CZ

Václavské náměstí bylo 17. listopadu opět dějištěm Koncertu pro budoucnost, který je každoroční připomínkou odkazu sametové revoluce, demokratických hodnot a občanské soudržnosti. Pětihodinový program nabídnul desítky hudebních čísel i vystoupení řečníků z občanské sféry.

Do Prahy se při této příležitosti vrátili ruské aktivistky Pussy Riot. Mezi účinkujícími byli také Lenka Dusilová Band, zpěváci David Koller a Ben Cristovao, kapely Čhave Romane, P/ST a hudební projekty Hrubá hudba a FVLCRVM ft. Annet X.

Zastřešujícím tématem letošního ročníku, který byl oslavou 33. výročí sametové revoluce, je otázka: Jaká je cena míru? Akcí diváky provedli Jiří Šídlo a Linda Bartošová, kteří byli moderátory i loňského koncertu, jehož se zúčastnilo přes 70 000 návštěvníků.

Koncert pro budoucnost není spojen s žádným politickým hnutím či stranou, má nadstraničský charakter. Organizátorem akce je Nerudný fest. cz z.s., kulturní nezisková organizace vzešlá původně ze studentského spolku, založeného v roce 2007, a nyní pořádající významné celospolečenské události v Česku.

Na rozdíl od dvou uplynulých let, kdy byly oslavy 17. listopadu značně poznamenány pandemií Covidu-19 a hygienickými opatřeními, akce vzhledem k aktuální epidemiologické situaci proběhla bez omezení.

Jaká je cena míru?

Ústředním tématem, které se prolínalo celým průběhem letošního Koncertu pro budoucnost, bylo zamyšlení se nad cenou mírou a otevření celospolečenské debaty, co to znamená a o něj přijít. „Mírovou situaci posledních 33 let jsme brali jako samozřejmou. Proto bychom chtěli s občany otevřít debatu, co pro nás mír vlastně znamená a jakou cenu jsme ochotni zaplatit, abychom si ho udrželi. Nejen v kontextu války na Ukrajině je důležité si tuto otázku položit. Společně chceme hledat odpověď, která jistě není jednoduchá,“ říká za pořadatele akce Jan Gregar, výkonný ředitel organizace Nerudný fest.

Hudba i řečnická vystoupení

Oslavit Den boje za svobodu a demokracii na Václavském náměstí mohli lidé v doprovodu známých zpěváků i kapel. Zahraničním hostem byla ruská feministická punk rocková protestní skupina Pussy Riot. Vystoupili také zpěváci David Koller a Ben Cristovao. Mezi letošními vystupujícími se objevila také Hrubá hudba – společný koncertní projekt nu-jazzové kapely Lesní zvěř, jejího frontmana Jiřího Hradila a Horňácké muziky Petra Mičky, pražské rapové duo P/ST, temperamentní uskupení Čhave Romane, zpěvačka Annet X a slovenský hudebník Pišta Kráľovič, známý jako FVLCRVM.

Zazněla píseň na podporu Ukrajiny Nevzdám se, za jejíž aranžii stojí v Čechách žijící producent a hudebník Igor Ochepovskij, který letos na jaře propojil na dvě desítky českých, ukrajinských, ruských a běloruských hudebníků a společně zmíněnou skladbou vyjádřili svůj nesouhlas s válkou na Ukrajině. Českou státní hymnu zazpíval Sbor z DAMU, který spojuje herce, režiséry, scénografy a studenty pedagogiky z Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze.

Kromě hudebních čísel na pódiu vystoupila i celá řada řečníků, jako například hongkongský aktivista Samuel Chu, farářka Martina Viktorie Kopecká, politický geograf Michael Romancov, Johana Nejedlová a Matouš Turek z organizace Konsent bořící mýty o sexu a sexuálním násilí, ekonom Tomáš Sedláček, předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dana Drábová a další.

Platforma Festival svobody

Koncert pro budoucnost se koná již od roku 2016 a je součástí platformy Festival svobody, otevřeného uskupení nezávislých občanských iniciativ a organizací pořádajících akce k výročí 17. listopadu. K té se každý rok připojují také regionální organizátoři, ať už jako občanské iniciativy nebo jednotlivci. Každý zvlášť, ale symbolicky všichni společně, připravují kulturní a vzdělávací programy ve svých obcích, pro své sousedy, přátele nebo rodiny, aby oslavili výročí sametové revoluce napříč Českou republikou.

Bližší informace o Koncertu pro budoucnost naleznete přímo na webu akce nebo Facebooku či Instagramu. **ČTK**

www.romea.cz

Romové před listopadem 1989 a po něm

Před sametovou revolucí bylo postavení Romů v Československu ve srovnání s majoritou velmi rozdílné. Asimilační snahy ze strany státního aparátu nebyly vůči Romům vedeny v dobré víře.

Někteří Romové i neromové sice vzpomínají na komunismus pozitivně, protože měli zajištěnou práci, a tím i pravidelný příjem. Samotný režim však v této době přistupoval k Romům v rámci asimilační politiky jako k občanům druhé kategorie. Některá opatření jako například řízený rozptyl, nucené stěhování či likvidace cikánských osad a čtvrtí zasažovala Romům do jejich schopnosti vést svůj vlastní život. Režim postupně vytvářel bariéry mezi romskou menšinou a majoritní společností ve všech oblastech společenského života. Nutno poznamenat, že tato politika nerovnosti přinesla negativní dopady na integraci Romů do společnosti, které trváji dodnes!

Je přirozené, že pro každý národ je nesmírně důležitá svoboda! Svoboda pohybu, svoboda slova či svoboda volby zaměstnání a vzdělání byla Romům prokazatelně upírána. Možnost vlastní seberealizace jako národa tak byla téměř vyloučena.

Podobně tomu bylo i u romské kultury a romského jazyka. Tyto základní znaky každého národa nemohli Romové pěstovat a rozvíjet. Právo na sebeurčení včetně své kultury patří k lidským právům, které by měla dodržovat a tolerovat jakákoliv většinová společnost vůči jakémukoli národnostní menšině.

I přes tato omezení se Romové v tehdejší Československu snažili angažovat v občanském, kulturním i politickém dění. V 80. letech 20. století se někteří Romové postupně aktivizovali v oblasti kultury, jazyka a občanské společnosti. Právě v romské kultuře, která je velmi rozmanitá, vznikaly nejrůznější

spolky k její prezentaci na veřejnosti. Romové měli potřebu ukazovat i své hodnoty. Všechny tyto snahy ale byly vlivem doby omezené.

Všem těmto romským politikům a aktivistům patří velké poděkování. Posilovali emancipaci naší komunity. V historii Romů totiž výše popsaná snaha Romů participovat na věcech veřejných přinesla v této době zásadní historický mezník, který by neměl být v dnešní době zapomenut. Ona spontánní tvořivost Romů totiž symbolizuje jejich příspěvek do společnosti. Přínos, který představoval národní obrození Romů v Československu. V neposlední řadě vznikla politická strana s názvem Romská občanská iniciativa, která všechny zmíněné aktivity a činnosti buď vedla, zašti-

tovala nebo podporovala svým zaslouženým respektem, kterému se jako politická strana v dané době těšila.

V mediálním a veřejném prostoru převládají i dnes spíše ty negativní informace o Romech. S odkazem na Listinu základních práv a svobod, zejména práva menšin, jsem přesvědčen, že si výše zmíněná romská angažovanost zaslouží větší pozornost. Všechny tyto úspěšné iniciativy, organizace a aktivity je třeba si připomínat a uchovávat pro další generace. Posilování národní hrdosti se týká i Romů. A i když žijí v různých zemích Evropy jako národnostní menšina, mají i oni právo na své dějiny. Dávno, nedávno i současně! **Tomáš Ščuka**

foto: archiv Romano hangos

Vzniká centrála pro boj s terorismem, extremismem a kyberkriminalitou

Nový policejní útvar pro boj s kyberkriminalitou, extremismem a terorismem, který by měl začít fungovat od ledna příštího roku, má už většinu míst obsazených.

Ze 152 pozic pro policisty jejich zaplněno 127. Poslancům to ve čtvrtek na jednání sněmovního bezpečnostního výboru řekl náměstek policejního prezidenta pro službu kriminální policie a vyšetřování Tomáš Kubík. Útvar vznikl v létě vyčleněním dvou struktur z Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ).

Nová Národní centrála pro boj s terorismem, extremismem a kybernetickou kriminalitou (NCTEKK) má

vzniknout proto, aby policie mohla lépe reagovat na rychle se vyvíjející trestnou činnost, a to jak v kybernetickém prostoru, tak i v terorismu a extremismu. Jejím ředitelem se 15. října stal Břetislav Břejcha, který dříve působil jako náměstek ředitele Národní protidrogové centrály. Náměstkem pro kybernetickou kriminalitu byl jmenován dosavadní ředitel stejné sekce v NCOZ Said Urban.

Náměstka ředitele pro terorismus a extremismus zatím policie nevybrala, podle Kubíka by výběrové řízení mohlo být vyhlášeno na jaře příštího roku. Nyní se podle něj připravuje strategie centrály a také plán akcí.

Pod Urbana by měl spadat odbor kybernetické kriminality, pod druhého náměstka odbory náboženského a politického terorismu a extremismu, odbor zbraní a nebezpečných materiálů a také národní kontaktní bod pro terorismus. Organizaci nová centrála podle Kubíka převzala ze struktur NCOZ.

NCOZ se po rozdělení bude specializovat už jen na organizovaný zločin a závažnou hospodářskou trestnou činnost a korupci. Policejní prezident Martin Vondrášek v červnu při oznámení změn řekl, že další dělení si už nedokáže představit, sekce totiž spolu podle něj těsně souvisejí. **ČTK**

Obžaloba chce podmínku pro 97 letou sekretářku z koncentračního tábora

Pro sedmadvadesátiletou bývalou sekretářku v nacistickém koncentračním táboře Stutthof chce obžaloba podmíněný trest ve výši dvou let. Soudu v severoněmeckém Itzehoe ho v úterý podle agentury DPA navrhla státní zástupkyně.

Proces s Irmgard Furchnerovou, která se zodpovídá z napomáhání k vraždám více než 11 000 vězňů, je zřejmě jedním z posledních, v němž je souzen někdo kvůli zločinům souvisejícím s druhou světovou válkou a holokaustem.

Státní zástupkyně Maxi Wantzenová vyjádřila přesvědčení, že obžalovaná je vinná z nápomoci k zákeřné a kruté vraždě ve více než 10 000 případech. „Tento proces má mimořádný historický význam,“ zdůraznila s tím, že je dost možná poslední svého druhu.

Furchnerová byla od června 1943 do dubna 1945, tedy ve věku svých 18 a 19 let, civilní zaměstnankyní velitelství nacistického koncentračního tábora poblíž Gdaňsku v okupovaném Polsku. Protože byla tehdy tak mladá, požádala dnes státní zástupkyně o trest podle trestních zákonů vztahujících se na mladistvé.

Obžaloba je přesvědčena o tom, že Furchnerová svou prací plnila důležitou podpůrnou úlohu pro velitele koncentračního tábora a jeho kolegy, čímž napomáhala dalšímu chodu tábora. Furchnerová, která například přepisovala rozkazy k po-

Ubikace koncentračního tábora Stutthof foto: Wikimedia Commons

pravám či seznamy deportovaných, kteří pak zamířili vlaky do vyhlazovacího tábora v Osvětimi, se během více než ročního procesu k obvinění nevyjádřila.

Podle obžaloby ale musela jako jediná sekretářka šéfa tábora vědět, co se v tomto brutálním nacistickém zařízení děje. Ze své pracovní v první patře velitelství totiž viděla do velké části tábora, včetně shromaždiště, na němž noví vězni procházeli selekcí. Navíc musela Furchnerová podle státního zastupitelství vidět a především cítit pach z krematorií spalujících mrtvé, který byl téměř stále přítomný.

Soud bude pokračovat 29. listopadu. Německá justice v poslední

letech stíhá i osoby, které se na vyvražďování podílely nepřímo v nižším postavení.

Stutthof od roku 1940 sloužil nejprve jako takzvaný pracovní-výchovný tábor, kterým prošly desetitisíce Poláků a občanů Sovětského svazu, internováni v něm ale byli i političtí vězni, lidé podezřelí ze zakázaných homosexuálních styků nebo svědkové Jehovovi.

Od poloviny roku 1944 do Stutthofu mířily tisíce Židů z Pobaltí či polští civilisté zatčení po potlačení varšavského povstání. Do konce druhé světové války zemřelo ve Stutthofu, jeho pobočných táborech a při místních pochodech smrti na 65 000 lidí. **ČTK**

MPSV navrhuje od ledna zvýšit životní a existenční minimum o 5,2 %

Životní a existenční minimum navrhuje ministerstvo práce a sociálních věcí od ledna zvýšit o 5,2 procenta. U jednotlivce tak má životní minimum stoupnout o 240 korun ze 4620 korun, existenční minimum pak zřejmě vzroste o 150 korun z 2980 korun.

Vyplývá to z návrhu nařízení vlády, které poslalo ministerstvo do připomínkového řízení. Minimum slouží pro stanovení nároku na řadu dávek i pro výpočet některých podpor. Letos se kvůli vysoké inflaci upravovalo dvakrát. Od dubna se po dvou letech zvedlo o deset procent z 3860 na 4250 korun pro samotného dospělého. Od července pak vzrostlo o 8,8 procenta na 4620 korun.

Plánované navýšení 5,2 procenta odpovídá podle předkladatelů skutečnému nárůstu spotřebitelských cen na výživu a základní osobní potřeby za rozhodné období od 1. května do konce září.

Protože minimum slouží pro stanovení nároku na dávky a výpočet některých podpor, po jeho zvýšení například víc rodin než teď dosáhne na přídatky na děti či na porodné. Zvýší se příspěvek na živobytí či

příspěvky pro pěstouny z řad příbuzných. Roli minimum hraje pro přiznání zvýšení příspěvku na péči či pro stanovení výše dávek mimořádné okamžité pomoci. Vyšší by měla být také částka nezabavitelného minima u dlužníků. Od minima se případně odvozují i alimenty.

Životní minimum pro dospělého, který žije sám, se má podle návrhu zvýšit ze 4620 korun o 240 korun na 4860 korun. V rodině je částka pro dospělé i děti nižší, u první osoby v domácnosti má vzrůst ze 4250 korun na 4470 korun, u druhé pak ze 3840 korun na 4040 korun. Částku životního minima pro nezaopatřené děti navrhuje ministerstvo valorizovat u dětí ve věku do šesti let ze 2360 korun na 2480 korun, od šesti do 15 let z 2900 korun na 3050 korun a u nezaopatřených dětí od 15 do 26 let z 3320 korun na 3490 korun.

Částku existenčního minima navrhuje ministerstvo zvýšit o 150 korun z 2980 korun na 3130 korun. Valorizace podle předkladatelů povede k zachování původní reálné úrovně částek životního a existenčního minima a zajistí, aby příslušné instituty pomoci i nadále plnily svou

funkci.

V rozvaze nákladů ministerstvo uvádí, že v souvislosti s navrhovanou úpravou částek lze příští rok předpokládat zvýšení výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky státní sociální podpory celkem o zhruba 526,9 milionu korun. Předpokládaný nárůst výdajů státního rozpočtu na dávky pomoci v hmotné nouzi představuje zhruba 297,8 milionu korun, úprava částek životního a existenčního minima se promítne především do zvýšení příspěvku na živobytí a v souvislosti s tím i doplatku na bydlení. U dávek státní sociální podpory se očekává navýšení výdajů o asi 229,1 milionu korun, které bude souviset zejména s navýšením počtu příjemců přídatku na dítě.

Minimum může vláda podle zákona valorizovat od ledna, pokud náklady na výživu a osobní potřeby za příslušné období rostly aspoň o pět procent. Částky může kabinet zvednout ale i v mimořádném termínu, jak se stalo během letošního roku. Od roku 2024 ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL) plánuje zavedení automatické valorizace. **ČTK**

KOMENTÁŘ

Papalášům po osmi bytech, Romům předražené ubytovny!

TOMÁŠ ŠČUKA

Komunální politici v Brně si mezi sebou rozdávají městské byty, zatímco rodiny s dětmi ze sociálně vyloučených lokalit žijí na ubytovnách v lidsky nedůstojných podmínkách!

Zprávy o šmelení s byty v Brně přichází v nepravidelných intervalech již delší dobu. Několikrát v této věci už i proběhla policejní razie přímo na radnici. Někteří skončili ve vazbě. Jak je to ale s hlavními aktéry celé kauzy? Ačkoliv veřejně dostupné informace poukazují na jejich osobní účast, přímá obvinění od policie zatím nepřichází. Jedná se konkrétně o nemovitosti (byty a domy), které patřily městu Brnu. Po letech je více než desítk těchto bytů ve vlastnictví náměstka brněnské primátorky Roberta Kernla (ODS) nebo jeho nevlastních bratrů – dvojčat Romana a Kamila Kotěrových. Výpisy o současném vlastnictví jednotlivých nemovitostí těchto osob či jejich blízkého okolí zkrátka nelze zpochybnit! Vedle toho na nejasnosti v přidělování bytů upozorňují také opoziční zastupitelé (Zelení). Aktuální zprávy z médií přináší nové informace k případu a snad i naději, že tentokrát dospěje policejní vyšetřování ke zdárnému konci. V opačném případě bude veřejnost ještě více podrážděna.

Přesto mně tu chybí jistá angažovanost nás občanů. Zklamání a nedůvěra by přeci měly vyvolat i otevřenou diskusi. Vyjádření nesouhlasu k těmto nekalým praktikám politiků tu prostě musí být! Mnohdy postačí trocha schopnosti vžít se do situace rodin s dětmi pocházejících z nižších ekonomických poměrů. V době, kdy roste chudoba i počet sociálně vyloučených osob, musí být veřejná správa spravedlivá! Jak jinak se mají tito lidé vymanit ze společenského vyloučení? Část občanů žije se svými dětmi v lidsky nedůstojných podmínkách bez elektřiny, teplé vody apod. Každodenně fungovat, pracovat a plnit si své povinnosti v takto nepříznivých podmínkách je velmi obtížné. O lepší kvalitu bydlení stojí většina z nich, cestu tedy hledají přes městské úřady a podávají si žádost o přidělení bytu. Jako žadatelé splňují vše, co se vyžaduje: Každoročně si prodloužit žádost, chodit na pravidelné prohlídky nabízených bytů... Nicméně zůstávají i několik let neúspěšně bez bytu. V pravidlech se totiž už nehovoří nic o tom, že zájem o byty ze strany komunálních politiků má přednost před zájmem občana, který pracuje, odvádí daně a žije spořádaný život. V nastaveném systému se pak občan nachází v dané chvíli v tíživé sociální situaci nebo je pro svůj romský původ v podstatě zcela upozádněn. Šance na lepší život pro tyto skupiny občanů prostě neexistují. Otázkou zůstává, do jaké míry je místní správa spravedlivá vůči občanům a zda existuje veřejný zájem pomáhat potřebným a zranitelným?

Důstojné bydlení je jedno ze základních lidských práv. Přístup k němu by tedy měl mít každý. Bohužel jde dnes spíše o privilegium. Byť jde o krutou realitu, naše rezignace či lhostejnost změnu nepřinese. Občanské aktivity jsou ve věci prosazení práv občanů nesmírně důležité. Velká škoda, že často chybí.

Zodpovědněji bychom také měli přistupovat k volbám. Nespokojenost vůči vedení radnice máme možnost nejlépe vyjádřit právě ve volbách, zatím tak ale nečiníme. Budme v těch dalších zodpovědnější.

Vladimír Bodiš: Vidím barvy, obrysy, stíny...

Dokončení ze str. 1

kace, kvůli kterým jsem oslepnul. Následně jsem si prošel experimentální léčbou, díky níž jsem viděl líp. V současné době vidím barvy, obrysy, stíny... Nicméně prakticky jsem nevidomý. Je to takové štěstí v neštěstí, myslím si, že to mám mnohem snazší než ti, kteří přišli o zrak postupem života.

Vládo, jak bys popsal život ve tmě?

Pro mě osobně je to jakási forma odlehčení. Člověk je v dnešní době zasypáván lavinou vizuálních informací. Zároveň nemohu nikoho odsoudit na základě vzhledu. Pokud se někdo chová jako hlupák, tak je to pro mě dostatečný důvod se s ním nebavit, ne proto, že nosí zvonáče. Proto bych neřekl, že žiju život ve tmě. Spíš naopak...

Vzpomeneš si, když jsi byl ještě malý kluk, jaké to pro tebe bylo, že jsi přestal vidět?

Bylo to ve velmi útlém věku, v té době mi to moc nedocházelo. Začal jsem si to uvědomovat až v průběhu života. Největší krize přišla v období puberty, kdy jsem se dost zásadně potýkal s komplexem méněcennosti.

Tvé dětství bylo celkem těžké, děti si s tebou nechtěly hrát kvůli tvé oční vadě a odlišnosti. Ale přesto jsi na sobě už v době dospívání pracoval. Naučil ses psát na PC všemi deseti a další dovednosti, které byly potřebné pro každého školáka. Jak náročné pro tebe bylo vzdělávání?

Rozhodně to nebylo jednoduché. Bylo tam velmi mnoho úskalí, třeba naučit se psát všemi deseti, jinak bych nemohl zůstat v klasickém kolektivu, resp. v kolektivu žáků a studentů bez handicapu. Naštěstí jsem chodil na základní a střední školu začátkem jednadvacátého století, v době, kdy se vzdělávání otevíralo více technologiím, které byly více dostupné. Samozřejmě, nutno podotknout, za podpory pedagogů a jejich vstřícnosti.

Jestli se nepletu, asistenta jsi odmítl? Můžu se zeptat proč a kde jsi vzal sílu to všechno zvládnout sám? Kdo ti pak pomáhal?

Myslím si, že jsem si prošel inkluzivním vzděláváním tak, jak má být. Na první základce, kde jsem byl, jsem měl velmi sympatickou asistentku pedagoga. Spíš to byla taková hodná teta, co vše za mě dělala a hýčkala mě, rád na ni vzpomínám. V 10 letech jsem neuměl téměř nic, nebyl jsem samostatný, s nulovou orientací a neschopností používat bílou hůl. Poté jsem přešel na speciální školu do Prahy, kde jsem se naučil veškerým dovednostem. Následně jsem se vrátil zpátky do inkluze, navštěvoval jinou školu a tam začal ten přerod, ta inkluze, která by měla fungovat. Paní asistentka byla kreativní, připravovala mi materiály různým způsobem. Ze začátku se mnou byla každou hodinu, nicméně dávala mi

více a více prostoru být samostatný. Komunikovat se spolužáky, učiteli, a díky ní mi došlo, že spoustu věcí zvládnou sám.

Proto jsem si mohl na střední prosadit absenci asistenta. Nicméně ne úplně, protože např. matematika byla velmi složitá. V té době jsem vše dělal na počítači, a vše jsem si musel pamatovat. Dělat takto matematiku bylo extrémně složité, tak jsem musel začít používat tzv. Pichtův stroj (stroj, na kterém se píše Braillovo písmo, které používají nevidomí) a ona text přepisovala. Poté jsem měl asistenta u maturity, kde být musel, kvůli hladkému průběhu jako technická podpora a jakási jistota, že nevyhledávám odpovědi na internetu (*směje se*). Tohle vše by nebylo možné bez podpory lidí. Jednak podpory ze Speciálně pedagogického centra, a také učitelů, rodičů...

Byli tví spolužáci k tobě ohleduplní? Zažil jsi někdy během svého studia šikanu?

Ano, byli ke mně ohleduplní. Na první základní školu jsem přestoupil z mateřské školky, která pod ní spadala, se svými spolužáky. To, že nevidím, bylo pro ně něco přirozeného, normálního... Když jsem se pak vrátil ze speciální školy po 3 letech (asi od 5. do 8. třídy) na jinou školu, tak ani tam nebyl žádný problém, stejně jako na střední, kde jsem se naopak snažil já sám vytvářet různé aktivity na stmelení kolektivu.

„Každý z nás má nějaké předsudky, to je, myslím, v pořádku, je to jakýsi obranný mechanismus. Horší je, pokud nás ty předsudky ovládnou, poddáme se jim a začneme si vytvářet obraz o samotném člověku, jehož neznáme, a začneme ho na základě toho odsuzovat, protože je tmavý, slepý nebo nosí šátek na hlavě.“

Přejděme dál, mohl bys nám říct, jaké jsou speciální pomůcky pro nevidomé?

Těch pomůcek je poměrně dost. Určitě je to notebook či chytrý telefon. Díky různým softwarovým „vyčítávkám“, programům a aplikacím si člověk může spoustu věcí zjistit a usnadnit si život. Bezpochyby i samotná bílá hůl. Existují také různé pomůcky, které usnadňují život – při vaření, úklidu, při samotné orientaci, v dopravě...

Jaké jsou programy pro tuto skupinu lidí a co nabízejí?

V Česku je mnoho neziskových organizací, které pomáhají lidem s postižením. Tou největší je SONS (Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých), která nevidomé sdružuje, vytváří pro ně zajímavé programy – přednášky, výlety, dělá taktéž osvětu, zařizuje volnočasové aktivity...

Jak podle tebe přijímají lidi člověka s tímto omezením? Znají tuto problematiku, jsou ochotní pomoci těmto lidem?

Co se týče přijímání jakýchkoliv odlišností, je to se společností na tenkém ledu. Je spousta mýtů, osobně považuju přehnanou lítost za určitý druh předsudku. Osobně bych lidi rozdělil na tři skupiny – lidi, kterým to je jedno či se bojí pomoci, protože nevědí jak, a tak to nechají být. Lidi, kteří pomáhají a lidi, kteří pomáhají až moc.

Spolupracuješ s různými organizacemi, mohl bys nám říct, jaké to jsou?

Působím jako živá knížka a zároveň lektor v lidsko-právní organizaci Amnesty International, respektive v její vzdělávací sekci. Byl jsem jako ambasador strukturovaného dialogu s mládeží, jehož cílem je přiblížit politiku mladým lidem, aby se více angažovali ve veřejném prostoru a zároveň věděli, že pokud něco chtějí změnit, tak mohou a mají to pevně ve svých rukou. Taktéž jsem ambasadorem Rekonstrukce státu, která se věnuje tématům transparentního (otevřeného) státu a pokouší se legislativní cestou o přijetí protikorupčních zákonů. Navíc ještě musím někde pracovat, abych vydělal peníze, a to vše mi zabírá mnoho času, proto se nestihám věnovat i něčemu jinému.

Jakou práci můžou vykonávat nevidomí lidé? Je na trhu vůbec nějaká?

V současné době jsou nejvíce nevidomí lidé zaměstnáváni jako maséři, ladiči pián či hudebníci. Nicméně těch profesí je mnoho. Znam

pár nevidomých právníků, kreativních marketérů, inspirativních lidí... Jenže jsou nezaměstnatelní na základě předsudků, že dotyčnou práci by dělat nemohli, protože nevidí – chybí tu nějaký druh osvěty. Což osobně nechápu, protože z pohledu firem je zaměstnávání lidí se zdravotním postižením spíše benefit...

Mohl bys nám říct své zkušenosti s prací? Víš, že jsi pracoval v různých firmách, jednou tuším i pro nějaké knižní nakladatelství, jestli se nepletu.

Chvilí jsem pracoval jako stážista na Magistrátu hlavního města Prahy. Dále jsem byl spíše nezaměstnan, protože, jak jsem psal výše, jsem nemohl najít práci kvůli zrakovému handicapu. Momentálně pracuju v Brně v jednom neziskovém centru. To knižní nakladatelství jsem spoluobnovoval a spoluřídil. Momentálně celý projekt stojí, všichni tři máme spoustu jiné práce. Když to půjde, rád bych se vrátil ke studiu, s největší pravděpodobností tady v Brně na Masarykově univerzitě.

Setkal ses osobně s tím, že tě kvůli tvému omezení někde nezaměstnali?

Ano. I já jsem se s tím setkal. Před pár lety mi na jednom pohovoru řekli, že mám dovednosti, zkušenosti i znalosti, co od zaměstnance chtějí, ale vzít mě nemohou, protože by to bylo komplikované...

Hmm. Určitě ses musel setkat s mýty o nevidomých? Jak se k nim stavíš?

Asi ten nejhorší mýtus, se kterým jsem se setkal, je ten, že lidé se zrakovou vadou mají i mentální postižení. Setkávám se s tím hlavně při kontaktu se starší generací, která vyrůstala za bývalého režimu a lidé se zdravotním znevýhodněním tenkrát končili v ústavech, kde byly „odklizení“. Doteď si spousta starších lidí myslí, že když nevidím, mám nějakým způsobem narušený

i mozek, tak se ke mně občas chovají, jako bych byl slabomyslný...

Každý z nás má nějaké předsudky, to je, myslím, v pořádku, je to jakýsi obranný mechanismus. Horší je, pokud nás ty předsudky ovládnou, poddáme se jim a začneme si vytvářet obraz o samotném člověku, jehož neznáme, a začneme ho na základě toho odsuzovat, protože je tmavý, slepý, nosí šátek na hlavě.

Máš nějaké životní cíle, Vládo?

Mým životním cílem by bylo prosadit inkluzivní vzdělávání tak, jak jsem si jím prošel já. Myslím, že by to pomohlo k vzájemnému pochopení, zlepšení mezilidských vztahů.

Na čem teď momentálně pracuješ?

Momentálně mi hodně času zabere práce, kterou dělám v neziskovém sektoru. Dále výše zmíněné aktivity. Rád bych také odstartoval projekt zaměřený na osvětu inkluze na pracovním trhu. A mezitím chci občas taky odpočívat...

Málokdo si asi dokáže představit, jaké to pro tebe je orientovat se na internetu nebo v mobilních aplikacích. Můžeš nám to popsat?

V mobilu či počítači mám jakýsi program, resp. aplikaci, která mi čte, co je na obrazovce. Přejíždím takto po telefonu a ten mi čte, na čem se zrovna nachází můj prst (či myš). Takhle mohu napsat i zprávu, zjistit, odkud mi jede vlak, přečíst si zprávy, zjistit recept na internetu, přečíst si knihu...

Vládo, já ti děkuji za rozhovor a přeji ti, ať se ti v životě jen daří. Měl bys ještě nějaký vzkaz pro naše čtenáře?

Pokud máte sen, cíl, jděte si za ním. Pokud chcete změnit svět, začněte ve svém nejbližším okolí. Vše, co uděláte, se vám vrátí. Možná se vám ze začátku bude zdát, že nic nezměníte, že je to zbytečné, bude vás to unavovat. Chce to jen vytrvalost a trpělivost – časem se vše otočí. Věřte mi, stojí to za to.

rozhovor vedla Veronika Kačová

ROMA tv

hledá do svého teamu nové posily na tyto pracovní pozice:

- moderátor
- zvukař
- kameraman a střiháč
- grafik

své CV pošlete na:
romatv@seznam.cz

Nová škola, o. p. s.
si vás dovoluje pozvat na vyhlášení vítězů
25. ročníku soutěže v romštině

**ROMANO
SUNO '22**

1. 12. 2022
od 10:00–14:00 hodin
v Americkém centru
Tržiště 13, Praha 1 – Malá Strana

Program:
Vyhlášení vítězů
soutěž Džanas romanes
občerstvení

Svou účast prosím potvrďte na
Marie.borkovcova@novaskolaops.cz

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srmn.cz

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

SRNM

Cejl 460/35, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srmn.cz
číslo účtu: 2300661977/2010

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....

název organizace: .....

adresa, PSČ: .....

e-mail: ..... telefon: .....

počet objednaných výtisků: .....

způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35,
Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

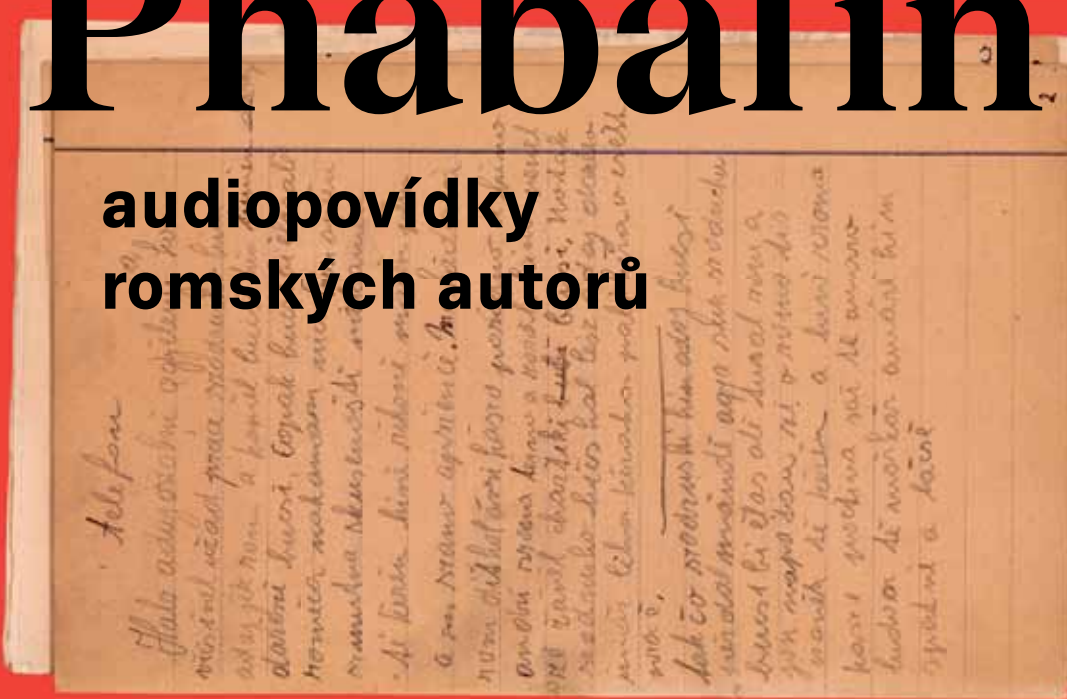
cena předplatného pro rok 2022 je 300 Kč

literární sklizeň pro vaše uši

muzeum romské kultury

Phabařin

**audiopovídky
romských autorů**

**Povídky, básně, úryvky z knih romských autorek a autorů
(Tera Fabiánová, Elena Lacková, Iveta Kokyová, Andrej Pešta aj.).
Hlas propůjčili romské a české interpretky a interpreti (Margita
Lázoková, Barbora Hrzánová, Jan Cina, Štefan Ferenc aj.).
Audiopovídky vychází bilingvně v romském a českém jazyce.**

**Volně k poslechu na Spotify, Soundcloud
nebo skrze QR kód na rommuz.cz.**

Projekt je finančně podpořen Ministerstvem kultury ČR.
Muzeum romské kultury k jeho přípravě přizvalo nakladatelství
romské literatury KHER a další příznivci romské literatury.

